

Szemet szemért

A bosszú kötelessége és a megbékélés lehetősége

Kompetenciaterület:

Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák

7. évfolyam

Programcsomag:

Polgár a demokráciában

A modul szerzője: Szekszárdi Júlia

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	12-13 évesek
Ajánlott időkeret	2 × 45 perc
A modul közvetlen célja	A terjedő erőszak veszélyeinek tudatosítása; erőszakmentes viselkedési formák bemutatása; az agresszív ösztönök feletti kontroll kialakításának az önnevelés egyik kulcsfeladatákként történő elfogadtatása
A modul témái, tartalma	Témái: Kapcsolatok – felelősség, tolerancia; demokrácia – érdekérvényesítés, szabályalkotás; konfliktus – agresszió, Dilemmahelyzet; erkölcs és jog – normák, törvények, lelkiismeret, döntés; személyiségek Tartalom: A gyerekek saját, erőszakkal kapcsolatos élményeiből indulunk ki. Ezt követően szépirodalmi szemelvények és filmrészletek segítségével beszélünk az erőszak alternatívájáról, az erőszakmentesség lehetőségéről, és az egyes ember felelősségéről és lehetőségeiről az agresszió visszaszorításában.
Megelőző tapasztalat	Olvasmány- és filmélmények (<i>A Pál utcai fiúk</i> , napi hírek stb.); közvetlen élmények, tapasztalatok
Ajánlott továbbhaladási irány	Konstruktív konfliktuskezelés
A kompetenciafejlesztés fókuszai	Önismerettel összefüggő kompetenciák: autonómia, hitelesség Énhatékonyság-érzés: belső kontroll A szociális kompetenciákhoz szükséges kognitív készségek: információkezelés, kritikai gondolkodás Társas kompetenciák: empátia, konfliktuskezelés
Kapcsolódási pontok	NAT-hoz: Magyar nyelv és irodalom (beszédkészség – érvelés, törekvés empátikus viszony kialakítására a beszédpartnerrel, a másik véleményének meghallgatása, megértése, dramatikus formák kipróbálása; értő olvasás – különböző vélemények összevetése, vélemény megfogalmazása szóban és írásban); Ember és társadalom (kommunikáció – szóbeli beszámoló tapasztalatokról, gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretekről; kritikai gondolkodás – önálló vélemény megfogalmazása társadalmi eseményekről, jelenségekről, személyekről) Kiemelt fejlesztési feladat: a test és a lélek egészsége. Tantárgyakhoz: osztályfőnöki óra; magyar nyelv és irodalom; etika; társadalomismeret Modulokhoz: Elkerülhető-e az erőszak?; Vétkesek közt cinkos, aki néma (9. évf.)
Támogató rendszer	Lányi András–Jakab György: <i>Erkölcsei esettanulmányok</i> . AKG Kiadó. Budapest, 1999 (a könyv szövege az interneten is megtalálható) Szekszárdi Júlia: <i>A konfliktusok pedagógiája</i> . Veszprémi Egyetem. Veszprém, 2002 Molnár Ferenc: <i>A Pál utcai fiúk</i> (több kiadás)

	<p>Vámos Miklós: <i>Kisfiú és Nagyfiú</i>. In: Uő: <i>Valaki más</i>. Válogatott novellák. Magvető. Budapest, 198, ill. http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=274</p> <p>Mahatma Gandhi: <i>A kard tana</i>. In: Gandhi Mahátmá válogatott írásai és beszédei. Athenaeum. Budapest, 1926. 77. o. Az írás egy részlete megtalálható Lányi András–Jakab György idézett művében.</p> <p>Nagy Lajos: <i>A lázadó ember</i>. Szépirodalmi. Budapest, 1983</p> <p><i>Farkasokkal táncoló</i> (film, r.: Kevin Costner, 1990)</p>
--	--

Módszertani ajánlás

Célszerű a tanulók megélt tapasztalataiból kiindulni. A tapasztalatok felidézését eredményesen segíthetik a 2. mellékletben olvasható aforizmák. Az emberi agresszió megnyilvánulásai gyakran kegyetlenebbek, mint ami az állatok körében tapasztalható, ahol a gyengébb fajtársakat megkímélik az erősek. Az emberi és állati agresszió megnyilvánulásainak összehasonlítása tanulságos lehet. A *Farkasokkal táncoló* című film részletei hatásosan szemléltetik az emberi agresszivitás kegyetlenségét. A gyerekek közötti gyakori kegyetlenkedést, a testi erővel való visszaélést bemutató szépirodalmi szemelvények alkalmat adnak a drámapedagógia módszereinek alkalmazására. Az életkori sajátosságokhoz igazodva segítenek e problémakört a jelenség szintjén érzékeltetni és feldolgozni.

A Nagy Lajos önéletrajzából vett részlet az önuralom, az agresszív ösztönök feletti uralom szép példája. Ez vezeti be a Gandhi-írás rövid részletét, amely alkalmat ad az erőszakmentesség gondolatának általánosabb megközelítésére.

A modul megvalósításához három változatot javasolunk. A C változat többször dolgozik filmrészletekkel. Ez a változat ott alkalmazható, ahol ehhez a technikai feltételek is adottak.

A témához viszonylag rövid idő áll rendelkezésre. Így csak arra van lehetőség, hogy felvessük az erőszakkal és erőszakmentességgel kapcsolatos kérdéseket, felidézzünk konkrét élményeket, valamint az irodalmi és filmrészletek bemutatásával a jelenség szintjén beszéljünk a témáról. A kérdéskör megbeszélése azonban itt nem zárul le. Más modulok is visszatérnek még az érintett problémára, az irodalom, történelem és társadalomismeret órákon pedig mindig adódik lehetőség a témához köthető történések megvitatására.

Az erőszak-erőszakmentesség témakörei alkalmasak arra, hogy projektet szervezzünk körükük.

A szó hagyományos értelmében itt nem kerül sor értékelésre. A témazáráshoz ajánlott módszerek az érzelmi, hangulati állapot jelzését és a feszültség feloldását segíthetik.

A modul mellékletei

Tanári segédletek

P1 – Az állati jogok szerződése poszteren vagy kivetítve (A változat)

P2 – Állatok és emberek. Javaslatok a filmrészletek feldolgozásához (C változat)

P3 – Javaslatok a Vámos Miklós-novella feldolgozásához (A változat)

P4 – Javaslatok A *Pál utcai fiúk* részletének feldolgozásához (C változat)

P5 – Mahatma Gandhi élete (háttérinformáció)

Tanulói segédletek

D1 – Agresszió, a harmadik érzés (A változat)

Valamennyi tanulónak szükséges.

D2/a – Aforizmák (B változat)

Valamennyi tanulónak szükséges.

D2/b – Kérdések és feladatok az aforizmákhoz (B változat)

Minden csoportnak egy példány.

D3/a – Az állatok íratlan szabályai – Konrad Lorenz (A változat)

Valamennyi tanulónak szükséges.

D3/b – Kérdések és feladatok a Lorenz-szöveghez (A változat)

Minden csoportnak egy példány.

D4 – Kérdések és feladatok az állatok és emberek kapcsolatához (B változat)

A feladatsort 5 részre vágjuk, és minden tanuló kap egy darabot. Ügyeljünk arra, hogy a különböző számú feladatlapokból kb. azonos számú kerüljön kiosztásra.

D5/a – Vámos Miklós: *Kisfiú és Nagyfiú* (A változat)

A felolvasó számára egy példány szükséges.

D5/b – Feladat lap a Vámos-novella feldolgozásához (A változat)

Minden csoportnak egy példány.

D6/a – Részletek az *Adrian Mole naplójából* (B változat)

Valamennyi tanulónak szükséges.

D6/b – Kérdések a naplórészletekhez (B változat)

Valamennyi tanulónak szükséges.

D7/a – Részlet A *Pál utcai fiúkból* – Estand (C változat)

Valamennyi tanulónak szükséges.

D7/b – Szerepkártyák a regényrészlethez (C változat)

Minden tanuló húz szerepkártyát, ügyeljünk arra, hogy minden fajtából kb. azonos számú szerepkártya kerüljön kiosztásra.

D8 – Részlet Nagy Lajos önéletrajzi regényéből, egyéni és csoportos kérdésekkel (A és B változat)

Valamennyi tanulónak szükséges.

D9/a – Részlet Gandhi: *A kard tana* című írásából

Valamennyi tanulónak szükséges.

D9/b – Kérdések és feladatok a Gandhi-szöveghez (2 fajta kérdéscsoport)

Az osztály létszám felének megfelelő példányszám szükséges. Mindenki kap valamelyik feladatlaptól egy példányt.